

ZÁCHRANA HUCULOV V ZOO KOŠICE - DISPROPORCIA MEDZI ZÁMEROM A SKUTOČNOSŤOU

Ing. Michael D u r u t t y a , CSc.

Keď sa rozhodnutím MPVŽ SSR a GR ŠPP v Bratislave pri-
delil štatút regeneračného chovu koní plemena h u c u l no-
vovzniknutej ZOO v Košiciach odborná i laická verejnosť si od-
dýchla. Dlhoročný zápas o zriadenie rezervácie na vybranom úze-
mí Slovenska sa týmto stal skutočnosťou.

Pričinili sa o to apely významných osobností slovenskej
hipológie zaoberajúcich sa danou problematikou tak vo sfére teo-
retickej, ako praktickej. Vzpomeňme aspoň Prof.Ing.V. Hučka,CSc.,
Prof.Dr.Ing.J. Gabriša, CSc., Ing.Št. Hitríka, Dr.V. Söldosa,
Ing.Z. Toperczera, Ing.M. Duruttyu,CSc., Dr.Št. Bornemiszu a Dr.
V. Marsu.

Anabáza plemenného materiálu pochádzajúceho z redukované-
ho stáda na Muráni viedla jednak do vznikajúceho Hucul klubu
Praha / v r. 1972 /, jednak do VŠV Košice / v r. 1973 / a ďalšia,
malá skupina smerovala do oblasti Šumavy, kde sa chovom týchto
koní na súkromnej bázi zaoberal Dr.V. Hrabánek. Úroveň jeho obe-
tavej činnosti nech ilustruje skutočnosť, podľa ktorej viacero
ním odchovaných plemenných žrebčov posobí t.č. v zemskom chove
ČSR, ktorý riadi PP Kladruby nad Labem.

Efektom plemenárskej práce v rámci Hucul klubu v Prahe
je viac, ako 150 kvalitných vlastných odchovancov. S výsledkami
svojej činnosti oboznámil HC našu verejnosť z fóra dvoch celo-
štátnych vedeckých konferencií / v r. 1975 a 1982 /. Hucul club zo-
stavil a priebežne vedie celoštátnu plemennú knihu huculských
koní za súčinnosti so Žrebčínom Muráň. Produkty tohto chovu na-
chádzajú t.č. uplatnenie o.i. v Krkonošskom národnom parku pri
ochranárskej službe, slúžia pri vynášaní nákladov na horské cha-
ty a ubytovne, využívajú sa pri horskej turistike. Mladí členovia
Hucul klubu majú možnosť venovať sa rekreačnému jazdeniu práve
tak, ako rôznym súťažiam športového charakteru, napr. formou
distančných jász / zv. Pony-expres /, resp. westernovému jazdeniu.
Pripomínam, že bolo založené aj rehabilitačné stredisko využíva-
júce produkty tohto chovu k alternatívmenu spôsobu liečby pacien-

tov s obmedzenou schopnosťou pohybu. V spolupráci so ŠM Vysoká nad Jizerou vznikla monotematická obrazová/farebná publikácia o huculských koňoch v ich novom prostredí.

Vzhľadom na skutočnosť, že som stál v čele Žrebčína Muráň v dobe výraznej redukcie stavov koní huculského plemena môžem vysloviť konštatovanie, podľa ktorého plemenný materiál vykúpený odborníkmi z VŠV v Košiciach sa svojou kvalitou ako aj početnosťou vyrovnal stádu, ktoré našlo svoj nový domov v Prahe - - Řeporyjách / v osade Zmrzlík /. Pripomeňme si na tomto mieste menovitú, resp. stručnú charakteristiku reprezentantov stáda lokalizovaného v Košiciach.

Tab.č.1

P. č.	m e n o	farba	vek	línia	p o d v o d	
					otca	matky
1.	STANO	Hd.	5 r.	Gurgul	Gu 636	- Gh 490-11 Hilda
2.	IRMA	Tm.hd.	29 r.	-	neznámy	/ ZK z Vých.Slov. /
3.	GURKA	Tm.hd.	16 r.	Goral	Gh 630	- Hurka 84
4.	GRÉCIA	Hd.	16 r.	Goral	Gh 630	- Taška 40
5.	JARINA	Hd.	13 r.	Goral	Gh 490	- Runina 111
6.	SOŇA	Hd.	5 r.	Gurgul	Gu 636	- Gh 490-23 Jarina
7.	TAVERNA	Ryz.	4 r.	Oušor	O 349-II	- Gh 630-12 Geneva
8.	UDA	Tm.myš.	3 r.	Oušor	O 349-II	- Gu 501-28 Duda
9.	VÁZA	Hd.	2 r.	Oušor	O 349-II	- H 323-6 Fatra
10.	AFRODITA	Myš.	1 r.	Oušor	O 349-II	- Mina 27

Jedným zo základných kritérií pri posudzovaní kvalitatívnej úrovne každého chovu hospodárskych zvierat je - okrem hľadiska úžitkového predovšetkým aspekt reprodukčný. Pri minimálnej, 80 % -nej natalite charakteristickej pre analyzované huculské plemeno by v období ohraničenom rokmi 1973 až 1985 mal byť výsledný efekt premietnutý v početnosti uliahnutých žriebät cca 80 ks. Ak by však z akýchkoľvek príčin tento - v podstate rentabilitu chovu zabezpečujúci ukazovateľ dosiahnutý nebol, mohlo by

sa pri minimalizácii našich nárokov očakávať, že v čase prevodu stáda huculov z VŠV do ZOO Košice sa stretne s plemenným materiálom konsolidovaným, typovo a tvarovo homogenným a v optimálnom vekovom zložení z hľadiska jej fertility, reprezentovaný jedincami s obojstranným pôvodom.

Výsledkom inventarizácie a komisionálnej prehliadky koní začiatkom r. 1986 sme však zistili nasledovné :

- 1/ Základné stádo, ku ktorému bol v pripúšťacej sezóne 1985 pridelený kvalitný plemenný žrebec bolo bez výnimky jalové !
- 2/ Celé koňstvo bolo v zlom kondičnom stave, priebežne neošetrované, neodčervené ; korektúra rohoviny kopytnej sa nevykonala minimálne pol roka ;
- 3/ Stádo tvorili rôzne krížence malých teplokrvných plemien na báze arabskej a anglickej krve, resp. bastardi s 50 %-ným podielom plemena fjord ;
- 4/ Z pôvodného stáda získaného na Muráni ostali iba tri jedince / GURKA, VÁZA a AFRODITA / ;
- 5/ Členovia TJ VŠV Košice, resp. TJ Olšava Rákoš využívali pridelené plemenné žrebce na túto pripúšťaciu stanicu zo ŠPU Prešov - Veľký Šariš v rozpore s platnou/všeobecnou vyhláškou na športové účely ;
- 6/ Základná plemenárska evidencia bola vedená nedôsledne, nepredpisovo, bola neúplná a neprehľadná ;
- 7/ K termínu komisionálnej prehliadky nebolo doriešené ani majetkoprávne vysporiadanie medzi dočasným užívateľom / TJ /, resp. organizáciou, ktorá zabezpečovala dočasné ustajnenie a kŕmenie koní / JRD Rákoš / a ZOO Košice ;

8/ V stáde plemenných kobýl sa nachádzalo niekoľko jedno- až dvojročných huculských žrebčiekov. Táto skutočnosť prakticky umožňovala eventualitu nežiadúcej, tzv. " čiernej plemenitby " .

Urychléné a efektívne riešenie doslova k r i t i c k e j s i t u á c i e okolo huculských koní pod strešnou organizáciou ZOO Košice by sa malo riadiť v intenciách následovných zásad :

Okamžite ukončiť jednostranné využívanie vytipovaných a z hľadiska chovu najcennejších exemplárov, tvoriacich jadro huculského plemenného materiálu, t.j. báze regeneračného chovu koní tohto plemena, dlhodobo poškodzované diskutabilnou qvasi-športovovou činnosťou riadenou kádrmi spätými s TJ Metropol Košice. Zrušenie tejto vyložene krátkozrakej a škodlivej činnosti považujeme za prioritný úkol, ktorý nestrpí odklad !

Uvoľnenie objektu maštale realizovanej v lokalite ZOO Košice - Kavečany s pôvodným zámerom koniarne pre jej pôvodné určenie.

Zrušenie nekonštruktívneho zväzku s TJ, ktorá nemá v zásade s hlavným zameraním a určenou spoločenskou funkciou ZOO Košice nič spoločné. Naopak, je potrebné združiť pracovníkov ZOO Košice do takej spoločensko-športovej organizácie, ktorá by napomáhala činnosti v prospech veci záchrany koní huculského plemena / napr. turistika na koňoch, dialkové pochody, dištančné jazdy a to využívaním prebytočného, ev. vyselektovaného materiálu z plemenitby, valachov a pod. /. Táto idea by mala svoj bezprostredný efekt v rozšírení súčasných nepočetných radov pracovníkov - budovateľov ZOO, ev. by prilákala ďalších, pre dobrú vec zapálených mladých ľudí.

Je nutné vykonať podrobnú analýzu príčinných súvislostí vzniku takejto kritickkej, ničím neospravedlniteľnej situácie. Brať na zodpovednosť tých, ktorí bez škrupulí dopustili devastáciu nevyčísľiteľných hodnôt, ktoré svojou podstatou tvoria súčasť národného bohatstva ! Je zrejmé, že na kritickkej situácii sa podpísala absencia profesionality a etickej úrovne zodpovedných osôb, ktorí k popísanej, nikým nekontrolovanej zhubnej činnosti vytvorili vhodný priestor !

